

КЫРГЫЗ-ТҮРК "МАНАС" УНИВЕРСИТЕТИ
Гуманитардык факультети
Философия Бөлүмү
Курстун программасы

www.manas.edu.kg

Курстун коду	Курстун аты (Кыргызча)	Курстун аты (Түркчө)	Семестр	Апталык саат	Кредит	ЕКТС
FLS-215	ТАРЫХ ФИЛОСОФИЯСЫ	TARİH FELSEFESİ	3	3 + 0	3	4

Курстун деңгээли	Бакалавр
Курстун түрү	Тандоо
Координатор	Проф.Др. Жамгырбек Бөкөшов
Курстун мугалими	
Курстун тили	Кыргызча
Жардамчылар	-Проф. Др. Нур Саралаев
Аудитория	Экономика имараты 421
Курстун максаты	Бул сабактын негизги МАКСАТЫ болуп тарых менен тарыхый процесстердин мифологиялык, диний, цивилизациялык, социалдык, экономикалык, саясый жана маданий жоболорундагы философиялык түшүнүмдөрдү жалпылоо болуп саналат. КУРСТУН МИЛДЕТТЕРИ 1) Студенттерге тарыхый процесстер менен коомдун тарыхый өнүгүүсү тууралуу негизги тарыхый-илимий жана философиялык концепцияларды өздөштүгө жардам берет, 2) Аталган процесстердин географиялык, экономикалык, маданий-тарыхый шарттуулугун түшүндүрөт, 3) Коомдун өнүгүүсүнүн тарыхый жана философиялык анализинин негизги методдорун өздөштүгө жардам берет, 4) Дүйнөлүк тарыхый өнүгүүнүн маданий-тарыхый этаптарын баалоого жардам берет, 5) «Философия» адистиги боюнча студентти кесипкөй катары даярдануунун система түзүүчү сабактардын ичинде тарыхтын философиясынын теориялык жана практикалык ролун баалоого жана аныктоого жардам берет.

Колдонулуучу адабияттар

Колдонулуучу адабияттар	Адабияттын түрү
1 1. Бердяев Н.А. Смысл истории. М., 1990г.	Китеп
2 2. Вико Д.Основания новой науки об общей природе наций. М; Киев, 1994г.	Китеп
3 3. Вольтер. Философия и методология истории. \ \ Историки и история: Жизнь, судьба, творчество. В 2-х т. М., 1998г.	Китеп
4 4. Гегель Г. Лекции по философии истории. СПб., 1993г	Китеп
5 5. Данилевский Н.Я. Россия и Европа. М., 1991г.	Китеп
6 6. Жекин Г.В. Социальная философия истории. Киев, 1996г	Китеп
7 7. Фукуяма Ф. Конец истории. // Вопросы философии. 1990. №3.	Китеп
8 8. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии истории: в 2-х томах. М., 1998г.	Китеп
9 9. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991г.	Китеп
10 10. Тойнби А.Дж. Постижение истории. М., 1991г.	Китеп
11 1. Аалиева Г., Аалиева Н. К., Аалиева Ш. К. Манасоведение. - Бишкек, 2014	Китеп
12 2. Аалиева Г. К. Кыргыздардын улуттук мүнөзүнүн өзгөчөлүктөрү. - Бишкек, 2013.	Китеп
13 3. Аалиева Г., Аалиева Н. К., Аалиева Ш. К. Философиянын тарыхы. - Бишкек, 2008.	Китеп
14 4. Аалиева Г., Аалиева Н. К., Аалиева Ш. К. Философиянын тарыхы. Биринчи бөлүм. Байыркы философия. - Бишкек, 2004.	Китеп
15 5. Бөкөшов Ж. Кыргыз философиясы. - Бишкек: Бийиктик, 2013.	Китеп
16 6. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. - М., 1994.	Китеп
17 7. Гумилев Л. Н. Открытие Хазарии (историко-географический этюд). - М., 1966.	Китеп
18 9. Данилевский Н. Я. Россия и Европа. - М., 2003.	Китеп
19 10. Тойнби А. Постижение истории. - М.: Прогресс, 1991	Китеп
20 11. Урманбетова Ж. Культура кыргызов в прецедии философии истории. - Бишкек: Илим, 1997	Китеп
21 12. Хазанов А. М. Социальная история скифов. - М.: Наука, 1975.	Китеп

Колдонулуучу адабияттар

22	13. Шпенглер О. Закат Европы. - М., 1998.	Китеп
----	---	-------

Жетишилчү жыйынтыктар

1	<p>СТУДЕНТ БИЛҮҮСҮ КЕРЕК: 1) Тарых философиясы илиминин чегиндеги маанилүү жоболорду анализдей билүү, тарыхый процесстердин маанисин түшүнүү ишине салым кошкон чыгаан окумуштуулар менен ойчулдардын ролу менен маанисин билүү; 2) Коомдун пайда болуу булактары менен тарыхый өнүгүүсүнүн маанилүү багыттарын билүү; 3) Ар кыл маданий-тарыхый шарттарда коомдун тарыхый өнүгүүсүнүн диний жана материалисттик, циклдүү жана түз сызыктуу (линейная), рационалдуу жана альтернативалуу жоболорун айырмалай билүү жана аларга квалификациялуу баа бере билүү; 4) Тарых философиясы илиминдеги айрым фактылар менен окуяларга рационалдуу реконструкция бере билүү; 5) Коомдун тарыхый өнүгүүсүнүн конкреттүү маанилүү илимий теориялары менен негиздүү илимий- концептуалдуу моделдерин сабаттуу чечмелеп берүү (уметь грамотно комментировать); 6) Коомдун тарыхый өнүгүүсү жана тарых философиясы менен байланышкан талкуулардын предметин түшүнүү. СТУДЕНТ КОЛДОНО БИЛҮҮСҮ КЕРЕК: 1) Автордук позицияны аныктай билүү; 2) Окулган чыгармага карата өздүк мамиле менен позицияны билдире билүү; 2) Окулган чыгармалар боюнча диалогдор менен дебаттарга катышууга билүү; 3) Башканын пикирин сыйлай билүү менен катар эле өздүк пикирди да аргументтештире билүү; 4) Илимий адабият менен өз алдынча иштегенди билүү.</p>
---	--

Курстун планы

Апта	Темасы
1. Апта	ТАРЫХ ФИЛОСОФИЯСЫНА КИРИШҮҮ. 1. Тарых философиясы илими жана анын түшүнүк аппараты. 2. Тарых философиясынын гуманитардык билимдердеги орду. 3. Тарыхый жана философиялык булактар.
2. Апта	ТАРЫХ ФИЛОСОФИЯСЫНЫН АЛДЫ ТАРЫХЫ (ПРЕДЫСТОРИЯ ФИЛОСОФИИ ИСТОРИИ). 1. Фатализм тарызты түшүнүү аракети катары. 2. Дүйнө элдеринин байыркы мифологиясынданы фатализм 3. Байыркы философиялык концепциялардагы фатализм.
3. Апта	БАЙЫРКЫ ДҮЙНӨНҮН ФИЛОСОФИЯЛЫК КОНЦЕПЦИЯЛАРЫНДА ТАРЫХТЫ ТҮШҮНҮҮ 1. Байыркы Чыгыштагы тарых тууралуу түшүнүмдөр. 2. Антикалык дүйнөдөгү тарыхый процесстердин субъективдүү фактору тууралуу түшүнүмдөр.
4. Апта	ОРТО КЫЛЫМДАГЫ ТАРЫХТЫ ДИНИЙ ТҮШҮНҮҮ. 1. Провиденциализм авраамдык (ибрагимдик) диндердеги тарыхты түшүнүү аракети катары . 2. Орто кылымдагы христиандык дин аталарынын тарых тууралуу концепциясы . 3. Чыгыш Ренессансынын өкүлдөрүнүн тарых концепциясы.
5. Апта	БАТЫШ РЕНЕССАНС ДООРУНДА ТАРЫХТЫ ТҮШҮНҮҮ 1. Жованни Пико делла Мирандоланын “Адам өзү өзү жаратат” (“Человек творец самого себя”) принциби. Кайра жаралуу доорундагы титандар атка конгон ойчулдардын тарыхты түшүнүүсү. 2. Реформация жана тарыхты жаныча түшүнүү. 3. Николло Макиавелли жана тарыхка карата прагматикалык жобо. 4. Томас Мордун
6. Апта	УТОПИСТТИК ДООРУНДА ТАРЫХТЫ ТҮШҮНҮҮ 1. Ж. Ж. Руссонун пикиринде жеке менчик тарыхты кыймылдаткан күч катары. 2. Вольтердин волонтаризми. 3. Француз социал-утописттеринин идеялары. 4. Ш. Л. Монтескье менен Ж. Бодендин географиялык детерминизми.
7. Апта	ЖАНЫ МЕЗГИЛДЕ ТАРЫХТЫ ТҮШҮНҮҮ 1. Джон Локктун “Мамлекетти пайда кылган макулдашуу теориясы. 2. Ф. Бэкондун “Атлантида тууралуу мифи” . 3. Томас Гоббстун “Левиафаны” .
8. Апта	Ара сынак
9. Апта	НЕМЕЦТИК КЛАССИКАЛЫК ФИЛОСОФИЯДАГЫ ТАРЫХ ФИЛОСОФИЯСЫ 1. И. Канттын жобосу. 2. Л. Фейербахтын антропологиялык материализми. 3. Г. Гегелдин тарых философиясы.
10. Апта	ЕВРОПАЛЫК ЖАНА ЕВРОПАЛЫК ЭМЕС САЛТТУУ ЖОБОЛОРДОГУ «МАДАНИЯТ» ТҮШҮНҮГҮ. 1. Культурогенез теориясы: креационизм, эволюционизм (Лукреций, Ч. Дарвин), 2. Мальтузианчылык, 3. Циклизм (Аристотель, Дж. Вико)
11. Апта	ТАРЫХТЫ ОКУП-ҮЙРӨНҮҮНҮН НЕГИЗГИ МЕТОДОЛОГИЯЛЫК ЖОБОЛОРУ. 1. Социологиялык жана маданий-тарыхый жоболор. 2. Өнүгүүнүн түз сызыктуу жана циклдүү жоболору. 3. Теории культурно-исторических типов (Н. Я. Данилевский, О. Шпенглер), 4. Трансформизм (П. Тейяр де Шарден).
12. Апта	МАРКСИСТТЕРДИН ТЕОРИЯСЫНДАГЫ ТАРЫХ ФИЛОСОФИЯСЫ 1. К. Маркс, Ф. Энгельс: өмүрү жана ишмердиги. 2. Тарыхты материалисттик түшүнүү: “өндүрүш”, “өндүрүү ыкмасы”, “өндүргүч күчтөр” жана “өндүрүш мамилелери”. 3. Общественно-экономические формации.
13. Апта	ЛЕНИНИЗМ: ТАРЫХЫЙ ӨНҮГҮНҮН РЕВОЛЮЦИЯЛЫК ЖОЛУ 1. В. И. Ленин: өмүрү жана ишмердиги 2. “Социалдык мамлекет” түшүнүгү жана анын заманбап саясий-укуктук теориялар үчүн мааниси. 3. СССР – мамлекет менен саясий-укуктук реалдуулуктун жаны формасы катары.
14. Апта	Л. Н. ГУМИЛЕВДУН ПАССИОНАРДУУЛУК ТЕОРИЯСЫ 1. ПАССИОНАРДУУЛУК түшүнүгү. 2. Пассионарий, субпассионарий, гармоник түшүнүктөрү 3. Пассионардуу көтөрүлүүнүн негизги этаптары.

Курстун планы

15. Апта	ТАРЫХТЫН ГЕОСАЯСЫЙ ТЕОРИЯЛАРЫ 1. Немец мектеби: фашизмдин, нацизмдин жана шовинизмдин булактары. 2. Англиялык мектеп. Т. Р. Мальтус менен Х. Маккиндердин теориялары. 3. Америкалык мектеп: глобализация жана вестернизация идеялары. Бир уюлдуу дүйнөнүн он жана терс жактары
16. Апта	сынак

Баалоо

Баалоо каражаты	Саны (даана)	Үлүшү (%)	Жалпы үлүшү
Арасынак	1	40	40
Финал сынагы	1	60	60